

ИВАН БЪРНЕВ: СЦЕНАТА МЕ ПРАВИ ЩАСТЛИВ

ИНТЕРВЮ НА ЗОРНИЦА КАМЕНОВА

Зорница Каменова: Един актьор беше казал, че е избрал тази професия, защото като човек не е достатъчен на себе си. Какви са твоите лични мотиви да станеш актьор? Свързваш ли ги с вътрешна необходимост да бъдеш друг и различен?

Иван Бърнев: Напоследък разсъждавам върху това, че на много хора, не само на актьорите, им се налага да избират професията си твърде рано. Лично аз не мога да кажа, че на осемнайсет години съм имал обективен поглед върху живота. По-скоро ми се струваше, че сцената ме прави щастлив. Дотогава се бях занимавал само с художествена самодейност, бях се занимавал с пантомима във Варна, но не знаех какво е да бъдеш артист. Имах бегла представа от екрана и от наистина малкото пъти, в които съм ходил на театър. Едва ли бих кандидатствал във ВИТИЗ, ако знаех каква е обратната страна на медала. Младите днес като че ли разбират това много по-добре от нас, които бяхме на тази възраст през 1991 година, и затова не кандидатстват толкова масово в Театралната академия. Знаят, че актьорите са хора без пари и вече не е толкова престижно да учиш това. Попаднах във ВИТИЗ, без да имам познати актьори или роднини, които да

Иван Бърнев (Найден Петков) във филма „Лейди Зи“, реж. Г. Дюлгеров, 2005

се занимават с театър. Ако нямах някакви повратни точки в живота си, едва ли щях да съм щастлив от този избор. Но вече, осъзнавайки всички плюсове и минуси, мога да кажа, че съм бил щастливец с този избор. Така са се случили нещата при мен.

Зорница Каменова: Излиза, че твърде спонтанно си се хвърлил в тази професия. Все пак можеш ли да откroш имена или събития, които са оказали решаващо значение за избора ти?

Иван Бърнев: Когато бях малък, се събирахме няколко компании пред

блока. Играехме какво ли не и изключително се раздавахме в игрите. Един ден в асансьора ме срещна познат, гесетина години по-голям от мен, и ми каза: „Аз водя курс пантомима. Искаш ли да се запишеш?“. Тогава бях пети клас и това ми звучеше като невероятна екзотика, например: „Искаш ли да дойдеш с мен в Сахара или на остров Танганайка да ти покажа камилите?“. Тогава разбрах, че изкуството е едно различно, прекрасно, магическо място. Усещах, че за два часа, колкото ни беше репетицията в онази тъмна зала, се пренасям в други светове. Усещах как съм някой друг, превръщам се в нещо друго и това е особен вид щастие. Може би това е истината. Тогава не съм си го обяснявал въобще, не съм се замислял за това. Тези мисли ме сполетяха много по-късно. Постепенно поех по съвсем друг път. Завърших математическа гимназия във Варна, после бях приет във Варненския технически институт. Но Господ като определи нещо да става, то просто си става така или иначе. Доидох в София и кандидатствах и във ВИТИЗ. Така се случи, че тогава беше първият курс пантомима и ме приеха. За актьора е прекрасно да бъде като бял лист, да е изключително сетивен и да възприема всичко като за пръв път. Пантомимата беше първото ми запознанство с театъра. Имахме много движенчески упражнения всеки ден. Тогава осъзнах, че не само не ми тежи, но и изключително ме радва да стана рано и да отида на час. Всяка сутрин до обяд имаме народни танци, балет, пантомимни екзерсизи,

фехтовка. А после беше много приятно, защото когато започнахме да учим тези неща в актьорския курс, аз ги бях вече взел като изпити.

Зорница Каменова: Това ти е дало може би необходимата за актьора култура на тялото.

Иван Бърнев: Да. Тогава видях, че тя ми носи и радост. И съответно тази една година пантомима ми даде възможност да разбера кое е нещото, което аз трябва да следвам, да уча и от което да се интересувам, за да бъда актьор, като истинските актьори в театрите и в киното. И тогава кандидатствах отново другата година и Стефан Данаилов ме прие. Това, заради което съм искал да бъда актьор, е възможността да бъдеш в един момент рицар, в следващия момент каубой, след това вещица или Мечо Пух например. Имах перуод, преди да кандидатствам във ВИТИЗ, в моята тийнейджърска младост, когато свирех на китара, което е било израз на моето вътрешно желание да се изявявам. Актьорската професия за някои може да звучи несериозно, но за други е предизвикателство. Аз познавам хора, които се палят от много неща, без да са професионални актьори. Но те са родени актьори, таланти, които имат необходимост да се изявяват пред хората, за които пък е удоволствие да ги слушат. Това може би съм усетил като малък и без да искам съм го следвал през целия си живот.

Зорница Каменова: Да поговорим конкретно за ролите ти в професионалния театър. Имаш ли предпочитания към определен тип роли, към опре-

Фотограф Иван Дончев

Иван Бърнев (Семьон Семьонович Медведенко) в „Чайка“ – А. П. Чехов, реж. Кр. Азарян, Театър „Българска армия“, 2007

делен жанр или маниер на игра в театъра?

Иван Бърнев: Като човек на свободна практика мога да отсявам предложенията. Разбира се, това зависи и от режисьора, с когото работиш. Вече съм изиграл много неща и мога да кажа, че преди съм се интересуval от комедийните роли, но изцяло комедийни роли никога не са ми харесвали. И до ден днешен не мога да определя моя натюрел какъв е, може би в повечето случаи върви към комедийните роли. И така се е случило, че съм изиграл много такива. Но всеки търпи развитие. В един момент започнах да гледам усилено в друга посока. А в същото време, понеже човек явно не може да избяга от себе си, аз не мога да направя ролите изключително само драматич-

ни. Моите драматични роли винаги са на ръба на смешното. И това точно най-много ми допада, защото чувствам, че това е живият живот.

Зорница Каменова: Значи определяш като стечение на обстоятелствата това, че си познат предимно с комедийни роли.

Иван Бърнев: Ако аз явно не носех у себе си комедийния заряд и чувството за хумор, може би нямаше да се стечат така нещата. Дори в последната ми роля на Медведенко в „Чайка“ в театър „Българска армия“ аз виждам, че Коко (Крикор Азарян) така е разчел нещата, че хората да гледат с усмивка на героя ми и в крайна сметка с доста болка към него на финала. Обичам такива роли. Разбира се, никога не е късно нещо друго да ме отключи и

да ме интересува изключително много.

Зорница Каменова: Имаш ли любима роля?

Иван Бърнев: Трудно ми е веднага да отговоря... Това, че някоя роля се е възприемала по-добре от публиката и повече сме играли въпросния спектакъл, не означава автоматично, че ми е любима. Но да, имам любима роля в спектакъл, който малко се игра. Без да съм знаел, че преди това ще мога да се справя, в нея съм чувствал неподозирани сили и заряд. Става дума за „Мама, татко, кучето и аз“ на Биляна Сръблянович в Сатиричния театър. Оригиналът се казва „Семейни разкази“. Там сложното и сладкото беше, че деца разиграват семейни истории. Аз играех Воин, който във всичките миниатюри играе бащата. Александра (Василева) пък винаги играеше майката, Пацо (Пламен Димитров) беше гетето. Всичките разкази са с много насилие и това е доста тъжно. Ако само прочетеш пиесата, ще си кажеш: „Да, в света има насилие“, но когато видиш това на сцената изиграно от деца, си казваш: „Господи, в тия главици само това ли е останало!“. Тези деца влизат в ролите на безмилостните си родители и тогава всичко изглежда много жестоко. Тази роля ми беше любопитна може би защото още не бях баща. Но актьорът е така устроен, че септивата ти започват да работят като на 45–50-годишен човек, без да си на тази възраст, а същевременно имаш поведението и на малко ге-

тенце, което показва отношението си към бащата. Режисьор беше Богдан Петканин и с него се работеше много приятно. Представлението падна не заради това, че постановката беше слаба, а защото Сатириката не уреди авторските права на Биляна Сръблянович.

За ролята ми във „Вечеря за тълци“ под режисурата на Иржи Менцел, което и до ден днешен играем в Сатиричния театър, не мога да кажа дали отговаря на натюрела ми. Героят е изключително наивен, както го смятат всички, и това е уловката. В края на пиесата става ясно, че той изобщо не е тълп, а напротив, всичко вижда, помни, всичко знае, и въобще нещата не са такива, каквито изглеждат в началото.

По-скоро усещам Мегведенко в „Чайка“ на Чехов близо до мен. Това си е част от мен по някакъв начин, нещо като че ли събудено у мен, нещо, което сигурно в нормалния, официален светски живот гледам да го приспивам. Няма роля, която да искам да изиграя, имам поредната роля, която да ме запали и да продължа да живея с любопитство и с желание идните дватри месеца. Докато правехме „Чайка“, си дадох сметка, че никога може би няма да изиграя Трепльов, защото възрастово се разминавам с него, или поне такива са моите разбирания за тази роля.

Зорница Каменова: Работил си с много и различни режисьори. Можеш ли да приемеш, че актьорът е пропорционална функция на режисьорското решение?

Иван Бърнев: Смятам, че за да съм аз някой друг и да не се повторя от предишната си роля, трябва да се доверя на режисьора. Ако има нещо, което се съпротивлява и ме спъва в ролята, а той продължава да настоява, аз споря само когато видя, че и на него не му е ясно, не ми го е обяснил добре и затова имаме някакви размивания. Иначе изключително много му се доверявам, защото той е човекът, който ясно е разчел нещата. Знам, че за да започне постановката, е премислил ясно пиесата, видял е възможните варианти в нея. Аз често питам режисьора, преди да започнем да работим, защо вижда точно мен в тази роля. Аз също споделям как виждам героя си – щом аз ще играя

ролята, той би трябвало също да се съобрази. Ако повярвам на режисьора, с когото работя, знам, че би могъл да ме поведе по друг път и да изтръгне нещо от мен, което дори не съм подозирал. Много от режисьорите обичат да работят с единомишленици, приятели в театъра. За мен е любопитно да се срещам непрекъснато с нови имена.

Зорница Каменова: Като заговорихме за отделни роли, не мога да не те попитам за ролята на Ян Дите във високо отличения с наградата на ФИПРЕССИ на Берлинале филм „Служих на английския крал“ на режисьора Иржи Менцел. Ти си играл и в три от петте постановки, които Иржи Менцел направи в Сатиричния театър. Как се

Иван Бърнев (Ян Дите) във филма „Служих на английския крал“ – по книгата на Бохумил Храбал, реж. Ир. Менцел, 2006

отнасяш към определението „любим актьор на Менцел“?

Иван Бърнев: Звучи много приятно, ако е така. Но Менцел направи пет постановки в Сатиричния театър и в тях не съм играл само аз. Там играеха много актьори, които също са му любими и той е доволен от всички. Знам, че творческата му среща с екипа в Сатиричния театър е негов страхотен период. Когато Менцел тръгна да прави филм и да търси за тази роля лице, той избираше от много актьори не само от Чехия. Аз съм имал късмет, че пасвам идеално на изискванията, които той има за тази роля. Ако бях някой дълъг, сух или голям и дебел, бавноподвижен човек, колкото и да съм му любим актьор, той нямаше да ме вземе. Освен че бях работил с този режисьор, просто пасвах на ролята. Това е съвпадение. В интервютата Менцел казва, че много ме обича и съм му сред любимците. Но истината е, че по случайност аз му се вписвам в нещата, които той поставя на сцената или в киното.

В книгата моят герой Ян Дите беше описан като „много нисък човек“. Трудно може да намери „много нисък човек“, който да отговаря на всичките останали условия – очи, лицеизраз, темперамент. В сценария на Менцел, който четох, имаше звездичка, по която се уточняваше: „актьорът, който ще играе Ян Дите, не е задължително да бъде толкова нисък“. Беше намерил решение как да стане това – в повечето случаи играех приклекнал, а другите се качваха на специални

подложки в статичните кадри. Останалите сервитьори не бяха актьори, а ги избираха на кастинг сред професионални сервитьори, за да знаят как се държи поднос и се сервира. Едно от най-важните условия беше да са високи, за да изглеждат по-нисък. Като визитна картичка на героя ми е, че той гледа на света отгоду нагоре, с широко ококорени очи. Старите сервитьорски униформи са били с високи и твърдо колосани яка, които от дълго носене са принудили главата на героя ми да остане в това положение дори и при нормално облекло. А хората си мислеха, че той гледа високомерно на света...

Зорница Каменова: Би ли могъл езикът да е основна пречка за реализирането на българските актьори зад граница? Ти как се справи с езика? Научи ли чешки?

Иван Бърнев: През цялото време докато течеше кастингът и когато ме представяше пред продуцента, Менцел казваше в моя защита, че нямам много текст. Когато обаче ми изпратиха текста, видях колко е много и това беше проблем. Аз съм завършил руско училище до 7. клас, но чешки изобщо не знаех. Справихме се, като бях дублиран. Но аз трябваше да изричам този текст с нормалната за чехите интонация и артикулация, за да може да бъде постигнат синхрон с човека, който после ще ме покрива като говор. По време на това чешко приключение аз почти научих говоримо езика. Относно езика, ето това е едно от нещата, което винаги ме е натъжа-

вало, защото езиковата бариера ни поставя в по-неизгодно положение от другите хора на изкуството, чийто език е международен – музиката, изобразителното изкуство, дори киното. А за театралните актьори съм чувал, че дори и перфектно да владееш езика, има известна ревност, още повече че винаги се уеща, че говорът не е най-точният и чистият. Разбира се, има изключения като Самуел Финци, който работи вече толкова време в Германия.

Зорница Каменова: В България младите хора вече знаят повече от един чужд език. Това според теб увеличава ли шансовете за реализация на българския актьор на международната сцена в бъдеще време?

Иван Бърнев: Да, в България има много млади хора, които правят независими проекти и много пътуват в границите на ЕС и по света. И според мен това ще става все по-лесно. Докато преди време беше трудно. Все по-категорично присъстваме и на световни театрални фестивали от ранга на Авиньон например.

Зорница Каменова: Би ли се изкушил, ако те поканят да работиш отново в чужда продукция?

Иван Бърнев: О, разбира се. Много актьори биха искали. Струва ми се, че в театъра е по-трудно това да стане, отколкото в киното. За театралния режисьор е по-лесно, но за актьора... Не мога да си представя да ме поканят да играя в театрално представление в Прага. Много бих се радвал, разбира се. Но важното е, че пътищата се отварят. Пътуват по-

становките, филмите. Можеш да отидеш на уъркшоп, ако харесваш даден режисьор...

Зорница Каменова: Мислиш ли, че една от бъдещите насоки на развитие в българския театър е разчупването на модела на държавните субсидирани репертоарни театри в посока на създаването на повече частни театрални формации? Питам те, защото името ти се спряга напоследък около създаването на нов театър в София.

Иван Бърнев: Вярвам, че Ивайло (Христов), бидейки дълго време в държавен театър, а и на свободна практика, е видял плюсовете и минусите на двете системи. В новия театър би трябвало да се опита да използва плюсовете по най-добрия начин. Да се играят стойностни неща, да се канят големи режисьорски имена, продукцията да бъде адекватна на европейските и световни стандарти, да се показва поне на един-два международни фестивала. Аз бих пробвал, защото сега нищо не се случва в държавните театри. Събрани сме любопитна трупа от актьори и ще се канят режисьори, включително от чужбина. А нашите театри не са се отваряли от много време. Дори само това е похвално – опитът да събереш хората и да направиш нов театър. Все пак това е случка в нашия културен живот. С този частен проект се надявам да успеем.

Зорница Каменова: Какво е за теб успехът?

Иван Бърнев: Успехът е много преходно нещо, особено за нашата работа. Мисля, че Белмондо беше казал: „Аз съм толкова успешен, колкото пъти в момента моят филм се прожектира в Япония.“ Да, днес участвах в супер успешна постановка, но това не те прави звезда во веки веков. По-неже театърът е жива игра, можеш на следващия ден да участваш в нещо съвършено различно и то да не е толкова успешно. При нас, актьорите, това, което ме гразни, е, че изключително лесно, с три показвания по телевизията, можеш да станеш популярен, известен и веднага да кажат, че този човек е успешен. Това ме вбесява. Искам за моите неща, ако някой ги нарича успешни, да съм вложил истински труд. И фактът, че например ми се обаждат да ме канят за предстоящи проекти, за мен означава, че съм се справил успешно с предишните, значи резултатът е добър и отзвукът – положителен. В Чехия например след края на представлени-

то, дори да не е толкова успешно, публиката вика актьорите поне петшест пъти при поклоните. Хората са възпитани така да изразяват благодарността си към актьорите. При нас, дори в постановки, в които зрителите реагират много емоционално, радват се по време на представлението и ни заливат с неустови аплодисменти накрая, в момента, в който се приберем за кулисите, публиката вече е в трамваите. Това на всички ни прави впечатление. А тази благодарност накрая е най-ценната и затова най-щастливите ми мигове са, когато ме спират по улицата и ме поздравяват. Случвало ми се е, разминавайки се с някакви хора, да ме поглеждат и да започват да се смеят. Мисля, че е по-добре, отколкото да срещнеш някой, който като те погледне, да се разплаче. Успехът за мен е филм с мое участие, който хората гледат, аплодират и са щастливи.

17 октомври 2007